

MONITOR JAPOŃSKI

LUTY 2018

„Monitor Japoński” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w Japonii, ze szczególnym naciskiem na aktywność tego kraju w regionie Europy Środkowej i w Unii Europejskiej.

Materiał opracował dr Marcin Socha – analityk Ośrodka Spraw Azjatyckich.

MONITOR JAPOŃSKI

LUTY 2018

I. WYDARZENIA SZCZEBLA CENTRALNEGO

5 lutego: Korea Północna weźmie udział w IO w Pjongczang.

Stany Zjednoczone i Japonia wyraziły zaniepokojenie w związku z rozpoczęciem rozmów pomiędzy Koreą Południową a Północną. Sportowcy z obu krajów wystartowali w Zimowych Igrzyskach Olimpijskich pod wspólną flagą. Po raz pierwszy od zakończenia wojny koreańskiej do Korei Południowej przyjechali przedstawiciele rodziny Kimów. Siostra przywódcy Kim Dzong Una, Kim Yo Jong oraz przewodniczący Prezydium Najwyższego Zgromadzenia Ludowego Korei Północnej Kim Yong Nam wzięli udział w ceremonii otwarcia igrzysk. Prezydent Korei Południowej Moon Jae-in od dłuższego czasu opowiada się za rozpoczęciem rozmów dyplomatycznych z Pjongjangiem.

4 lutego: koalicja rządowa zwycięża w wyborach na burmistrza Nago na wyspie Okinawa.

Toguchi Taketoyo, kandydat wspierany przez rządową koalicję pokonał Inamine Susumu w wyborach na stanowisko burmistrza miasta Nago. Susumu wspierany przez gubernatora prefektury Okinawa oraz partie opozycyjne zdecydowanie sprzeciwiał się realizowanemu przez obecny rząd projektowi przeniesienia bazy wojskowej Futenma do miasta Ginowan. Najważniejszym zadaniem stojącym przed nowym burmistrzem będzie próba załagodzenia podziałów społecznych dotyczących projektu relokacji.

8 lutego: PLD wchodzi w kluczową fazę debaty dotyczącej rewizji konstytucji.

W celu przyspieszenia dyskusji wszyscy członkowie Partii Liberalno-Demokratycznej zostali poproszeni o przedstawienie własnych propozycji dotyczących rewizji konstytucji. Najwięcej kontrowersji budzi drugi paragraf artykułu 9, który stwierdza, że w Japonii "nie będą nigdy utrzymywane siły

OTWARCIE IGRZYSK W PJONGCZANG

Najważniejszym wydarzeniem minionego miesiąca była ceremonia otwarcia zimowych IO oraz seria spotkań wysokiego szczebla, które jej towarzyszyły. Najwięcej kontrowersji budzi rozpoczęcie dialogu pomiędzy Koreą Południową i Północną, które wystąpiły pod wspólną flagą podczas olimpiady. Japoński rząd z niepokojem patrzy na możliwość rozpoczęcia dialogu dyplomatycznego bez postępow na drodze do denuklearyzacji.

zbrojne lądowe, morskie i powietrzne ani inne środki mogące służyć wojnie". Premier Abe Shinzō opowiedział się za pozostawieniem paragrafu oraz dodanie nowych zapisów, regulujących funkcjonowanie Sił Samoobrony. Ishiba Shigeru, jeden z najpoważniejszych rywali Abe wewnątrz PLD opowiada się za usunięciem paragrafu. Badania opinii publicznej pokazują, że znaczna część Japończyków jest przeciwna usunięciu paragrafu drugiego.

8 lutego: Mike Pence z wizytą w Japonii.

Wiceprezydent Stanów Zjednoczonych odwiedził Japonię gdzie zapowiedział nałożenie nowych sankcji na Koreę Północną. Mike Pence otwarcie odniósł się do dialogu pomiędzy Pjongjaniem a Seulem twierdząc, że Stany Zjednoczone "nie pozwolą Korei Północnej chować się za sztandarem olimpijskim". Zdecydowane stanowisko Waszyngtonu ma zakończyć fale spekulacji dotyczących możliwości rozpoczęcia rozmów dyplomatycznych z reżimem w Pjongjangu, jakie pojawiły się po pozwoleniu Korei Północnej na wspólny udział w Igrzyskach. Zdaniem administracji Stanów Zjednoczonych pierwszym krokiem do rozpoczęcia dialogu musi być rezygnacja z programu jądrowego. Wypowiedź wiceprezydenta uzyskała pełne poparcie ze strony premiera Abe Shinzō, który ostrzegł, by społeczność międzynarodowa nie dała się zwieść retoryce reżimu w Pjongjangu.

9 lutego: spotkanie Abe - Moon.

W dniu otwarcia Zimowych Igrzysk Olimpijskich w Pjongczang doszło do spotkania pomiędzy premierem Japonii Abe Shinzō a prezydentem Korei Południowej Moon Jae-inem. Japoński przywódca naciskał na prezydenta Moona, by ten nie dał się zwieść przyjacielskim gestom ze strony Korei Północnej. Zarówno Japonia jak i Stany Zjednoczone wyraziły zaniepokojenie w związku z rozmowami, które pozwoliły Korei Północnej na udział w Igrzyskach. Premier Abe potwierdził swoje stanowisko dotyczące porozumienia pomiędzy Koreą Południową i Japonią, które powinno ostatecznie rozwiązać problem "kobiet pocieszycielek" w relacjach dwustronnych.

9 lutego: Abe Shinzō rozmawia z Kim Yong Namem.

W ramach otwarcia IO w Pjongczang, premier Abe odbył krótką rozmowę z Kim Yong Namem, przewodniczącym Prezydium Najwyższego Zgromadzenia Ludowego Korei Północnej. Była to pierwsza rozmowa premiera Abe z przedstawicielem reżimu Kim Dzong Una. Japoński przywódca przedstawił stanowisko dotyczące programu nuklearnego Korei Północnej oraz problemu uprowadzonych japońskich obywateli.

15 lutego: Japonia i Stany Zjednoczone będą kontynuować politykę nacisku na Koreę Północną.

Podczas rozmowy telefonicznej przywódcy obu państw uzgodnili, że będą kontynuować maksymalny nacisk na Koreę Północną. Warunkiem rozpoczęcia dialogu

dyplomatycznego ma być denuklearyzacja. Rząd w Tokio jest zaniepokojony możliwością rozpoczęcia rozmów z reżimem w Pjongjangu przez Stany Zjednoczone bądź Koreę Południową, po doniesieniach dotyczących propozycji zorganizowania wizyty prezydenta Moon Jae-ina w Korei Północnej.

17 lutego: Japonia i Rosja kontynuują współpracę gospodarczą na Kurylach Południowych.

Podczas spotkania w kuluarach konferencji ds. bezpieczeństwa w Monachium japoński minister spraw zagranicznych Kōno Tarō oraz minister spraw zagranicznych Rosji Siergiej Ławrow zapowiedzieli przyspieszenie realizacji projektów gospodarczych na terenie Kuryli Południowych. Ministrowie spotkają się w marcu w Tokio w celu przygotowania wizyty premiera Abe Shinzō w Rosji. Jednocześnie szef japońskiego MSZ złożył oficjalny protest w związku z organizacją rosyjskich manewrów wojskowych na wyspie Iturup.

20 lutego: kolejna awaria podczas ćwiczeń amerykańskiego lotnictwa.

Podczas manewrów powietrznych jeden z myśliwców F16 z bazy lotniczej Misawa w północnej Japonii uległ awarii. Pilot został zmuszony do zrzucenia pojemników z paliwem do pobliskiego jeziora w wyniku pożaru jednego z silników. Japońskie media informują o serii awarii podczas ćwiczeń amerykańskich jednostek stacjonujących w Japonii, które prowadzą do rosnącego sprzeciwu lokalnej ludności.

21 lutego: cesarz Akihito podaje datę abdykacji.

Ceremonia abdykacji cesarza Akihito została wyznaczona na 30 kwietnia 2019 r. W ceremonii transmitowanej na żywo weźmie udział premier Abe Shinzō i czołowi japońscy politycy. Dzień po abdykacji, tj. 1 maja 2019 r., odbędzie się koronacja najstarszego syna Akihito, księcia Naruhito na nowego cesarza Japonii. Następca tronu ma 57 lat.

22 lutego: szczyt G-20 zostanie zorganizowany w Osace.

Japoński rząd podjął decyzję o organizacji szczytu G-20 w roku 2019. w Osace. Decyzja jest motywowana politycznie. Premier Abe ma nadzieję na uzyskanie poparcia Innowacyjnej Partii Japonii, która ma najwięcej zwolenników w Osace, w kwestii przygotowania projektu zmian konstytucji. Osaka zgłosiła również chęć organizacji Expo 2025.

22 lutego: obchody dnia wyspy Takeshima.

W tegorocznych obchodach kontrowersyjnego święta w mieście Matsue wzięło udział 450 osób w tym przedstawiciele władz centralnych i lokalnych. Yamashita Yuhei, wiceminister sekretariatu gabinetu, wyraził ubolewanie z powodu "nielegalnej okupacji wysp" przez Koreę Południową. Obchodom towarzyszyły protesty mniejszości koreańskiej.

24 lutego: Yachi i Yang będą współpracować w celu denuklearyzacji Korei Północnej.

Yachi Shōtarō, doradca premiera Abe Shinzō ds. bezpieczeństwa narodowego oraz jeden z czołowych chińskich dyplomatów Yang Jiechi osiągnęli porozumienie w sprawie współpracy mającej na celu denuklearyzację Korei Północnej. Chiny wzywają Koreę Północną oraz Stany Zjednoczone do rozpoczęcia negocjacji. Rozmowy pomiędzy Yachim i Yangiem dotyczyły również usprawnienia dialogu dotyczącego sytuacji na Morzu Wschodniochińskim. Chiny i Japonia mają rozpocząć rozmowy dyplomatyczne, polityczne i gospodarcze na wszystkich szczeblach.

27 lutego: minister ds. Okinawy i Terytoriów Północnych ustępuje ze stanowiska.

Esaki Tetsuma, minister ds. Okinawy i Terytoriów Północnych, podjął decyzję o rezygnacji ze stanowiska, po tym jak został przyjęty do szpitala z podejrzeniem udaru. Jego następcą ma zostać Fukui Teru, były minister ds. Edukacji, Kultury, Sportu, Nauki i Technologii.

28 lutego: PLD zarzuca projekt reformy prawa pracy.

W wyniku skandalu związanego z przedstawieniem nieprawidłowych danych przez Ministerstwo Pracy japoński rząd został zmuszony do zawieszenia prac nad jedną z kluczowych reform. Premier Abe obiecał wprowadzenie w tej sesji parlamentu nowych regulacji, które miały pozwolić przedsiębiorcom na lepszą alokację zasobów oraz zwiększenie elastyczności rynku pracy. Jednym z głównych celów reformy prawa pracy miało być podniesienie produktywności japońskich firm poprzez wprowadzenie "uznaniowego systemu pracy". W ramach nowego systemu pracodawca mógł płacić pracownikom stałą stawkę za wykonaną pracę niezależnie od ilości przepracowanych godzin. Propozycja wywołała protesty ze strony opozycji oraz związków zawodowych. Rząd musiał zmagać się z falą krytyki po tym jak okazało się, że projekt reformy został przygotowany na podstawie wadliwych danych statystycznych przygotowanych przez Ministerstwo Pracy, które zawierały ponad 100 błędów. Inne proponowane zmiany zakładają rozszerzenie kategorii wysoko wykwalifikowanych i dobrze płatnych zawodów, które nie będą objęte limitem godzinowym oraz wyznaczenie limitu w wysokości 100 nadgodzin miesięcznie.

28 lutego: izba niższa zatwierdza kolejny rekordowy budżet.

Izba niższa japońskiego parlamentu zatwierdziła kolejny rekordowy budżet na rok 2018 w wysokości około 912 miliardów USD. Jedna trzecia budżetu to wydatki na ubezpieczenia społeczne i emerytury w związku z rosnącym problemem starzejącego się społeczeństwa. Niemal jedna szóstą wydatków zostanie przeznaczona na zwiększenie możliwości obronnych w związku z rosnącym zagrożeniem ze

strony Korei Północnej. Już szósty rok z rządu Japonia zdecydowała się na zwiększenie wydatków.

28 lutego: walka z nielegalnym handlem z Koreą Północną.

Japonia i Stany Zjednoczone wprowadzają w życie strategię walki z łamaniem sankcji handlowych nałożonych na reżim w Pjongjangu. Strategia ma doprowadzić do utworzenia sieci współpracy pomiędzy państwami azjatyckimi i europejskimi, której celem ma być zamknięcie luk, które Korea Północna wykorzystuje do transportu paliwa i innych strategicznych towarów. Do współpracy zostały zaproszone Wielka Brytania, Korea Południowa, Australia, Singapur oraz Francja. Waszyngton planuje również wysłanie jednostek obrony wybrzeża Stanów Zjednoczonych w region Azji i Pacyfiku w celu walki ze szmuglerami.

II. JAPONIA I EUROPA ŚRODKOWO-WSCHODNIA

13 lutego: polska delegacja na festiwalu MIFA 2018.

Delegacja ambasady RP w Tokio wzięła udział w międzynarodowym festiwalu MIFA zorganizowanym przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Przyjaciół dystryktu Meguro w Tokio. Podczas festiwalu ambasady różnych krajów prezentują narodową kulturę, produkty spożywcze oraz najciekawsze atrakcje turystyczne.

16 lutego: seminarium V4+Japan dotyczące Brexitu.

Na Uniwersytecie Josai we współpracy z japońskim Ministerstwem Spraw Zagranicznych oraz ambasadą Węgier zorganizowano kolejne seminarium poświęcone współpracy Grupy Wyszehradzkiej i Japonii. Temat tegorocznego seminarium to: Brexit z perspektywy Europy Środkowej i Japonii: Wymiar polityczny i gospodarczy. W seminarium wzięli udział eksperci z Japonii oraz państw grupy V4.

18 lutego: Japonia i Łotwa będą współpracować w sprawie zagrożenia ze strony Korei Północnej.

Podczas spotkania w ramach konferencji ds. bezpieczeństwa w Monachium japoński minister spraw zagranicznych Japonii Kōno Tarō oraz minister spraw zagranicznych Łotwy Edgars Rinkevics zawarli porozumienie dotyczące maksymalizacji nacisku na Koreę Północną. Szef japońskiego MSZ pochlebnie wyraził się o sankcjach nałożonych na Koreę Północną przez Rygę nazywając je jednymi z najtwardszych w Europie. W przyszłości Japonia i Łotwa mają rozmawiać na temat utworzenia bezpośrednich połączeń lotniczych. Podczas spotkania z ministrem spraw zagranicznych Albanii, Dymitrem Bushati szef japońskiego MSZ zapowiedział poparcie w procesie przystąpienia tego kraju do UE.

19 lutego: umowa pomiędzy polskim i japońskim Komitetem Olimpijskim.

Podczas Zimowych Igrzysk Olimpijskich w Pjongczang komitety Olimpijskie Polski i Japonii podpisały porozumienie partnerskie. W ceremonii podpisania umowy wzięli udział przewodniczący Japońskiego Komitetu Olimpijskiego Takeda Tsunekazu, jego polski odpowiednik Andrzej Kraśnicki oraz wiceprzewodnicząca Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego Irena Szewińska. Partnerstwo zakłada uruchomienie wymiany sportowców i specjalistów mającej na celu lepsze przygotowanie zawodników do Letnich Igrzysk Olimpijskich w Tokio w roku 2020.

21 lutego: Inauguracja szczytu w Indiach

Premier Indii Narendra Modi otworzył dwudniowy szczyt inwestorski w Lucknow, stolicy stanu Uttar Pradesh. W spotkaniu weźmie również udział prezydent Indii Ram Nath Kovind oraz inwestorzy z Finlandii, Japonii, Republiki Czech, Tajlandii i Słowacji. Premier Indii zapowiedział utworzenie korytarza przemysłowego w Uttar Pradesh, który połączy Agrę, Aligarh, Lucknow, Kanpur, Jhansi i Chitrakoot. Korytarz ma utworzyć 250 00 miejsc pracy.

28 lutego: ambasador Japonii z wizytą w Nowej Rudzie.

Ambasador Japonii w Polsce, Shigeo Matsutomi oraz jego małżonka Kaori, złożyli oficjalną wizytę w Nowej Rudzie. Goście zwiedzili m. in. Muzeum Górnictwa oraz poznali lokalne firmy. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele władz Nowej Rudy, tj. burmistrz Tomasz Kiliński, zastępca Marzena Wolińska oraz Przewodniczący Rady Miejskiej Andrzej Behan. Ambasador wraz z małżonką odwiedzili również Miejski Ośrodek Kultury, firmy ARR Agroreg oraz ZPAS, gdzie zaprezentowano strefę ekonomiczną, park przemysłowy oraz tereny pod nowe inwestycje.

III. SYTUACJA GOSPODARCZA

15 lutego: większa liczba zewnętrznych dyrektorów w japońskich firmach.

Rząd będzie naciskał na wprowadzenie bardziej przejrzystego procesu decyzyjnego w japońskich firmach. Zgodnie z nową polityką przynajmniej jedna trzecia dyrektorów wchodzących w skład rad nadzorczych powinna pochodzić spoza pracowników firm. Nowe zalecenia nie są obowiązkowe, ale korporacje będą musiały na bieżąco podawać przyczyny niestosowania się do nich. Dotychczas kodeks biznesowy zalecał zatrudnienie przynajmniej dwóch zewnętrznych dyrektorów. Dla porównania w Stanach Zjednoczonych w skład rad nadzorczych największych firm wchodzi średnio 84% zewnętrznych członków, we Francji 69%, a w Wielkiej Brytanii 61%. Nowe zalecenia mają zachęcić zagranicznych inwestorów do kupowania akcji japońskich firm.

22 lutego: coraz większa liczba przestępstw związanych z wymianą kryptowalut.

W roku 2017. japońska policja otrzymała 669 zgłoszeń dotyczących podejrzenia prania brudnych pieniędzy przy wykorzystaniu walut internetowych. Na mocy nowych regulacji prawnych operatorzy giełd kryptowalut muszą zgłaszać podejrzane transakcje. Na celowniku znajdują się przede wszystkim transakcje powielane wielokrotnie w krótkich odstępach czasu. Kryptowaluty takie jak bitcoin, ethereum i ripple są często wykorzystywane do opłacania transakcji zakupu narkotyków oraz pornografii dziecięcej.

22 lutego: publikacja ostatecznej wersji TPP.

Ostateczna wersja porozumienia, które ma wejść w życie bez udziału Stanów Zjednoczonych została opublikowana. Ponad 20 zapisów zostało zawieszonych lub zmodyfikowanych. Zmiany obejmują głównie postanowienia dotyczące ochrony własności intelektualnej firm farmaceutycznych oraz inne postulaty zaproponowane przez administrację Barracka Obamy podczas negocjacji pierwotnej wersji traktatu. Porozumienie ma zostać podpisane 8 marca w Chile.

23 lutego: Japonia walczy z nielegalnym przemytem złota.

W roku 2017. celnicy zarekwirowali rekordową ilość (6 236 kilogramów) złota, które zostało nielegalnie przewiezione na terytorium Japonii. Wartość zarekwirowanego kruszcu wyceniona się na 261 milionów USD. Coraz większa liczba przemytników jest efektem podniesienia cła na produkty wykonane ze złota o wartości powyżej 200 000 jenów z 5 do 8% w roku 2014. Liczba udaremnionych prób przemytu wzrosła o 66% w porównaniu z rokiem 2016.

26 lutego: sprzedaż elektronicznych komiksów większa niż tradycyjnych.

Po raz pierwszy sprzedaż elektronicznych komiksów w Japonii okazała się większa niż sprzedaż komiksów papierowych. Japoński rynek komiksów należy do największych na świecie. W zeszłym roku wartość sprzedanych komiksów papierowych wyniosła 1,56 miliarda USD, notując 14% spadku. Dla porównania sprzedaż komiksów elektronicznych wzrosła o 17% osiągając wartość 1,6 miliarda USD.

28 lutego: więcej kobiet w radach nadzorczych.

Kolejnym zadaniem, jakie rząd stawia japońskim korporacjom ma być zwiększenie liczby kobiet w radach nadzorczych. W celu osiągnięcia założeń Agencja Usług Finansowych opublikuje instrukcje i plany działania do wykorzystania podczas spotkań rad nadzorczych. Podobnie jak w przypadku planu zwiększenia liczby zewnętrznych dyrektorów nowe zalecenia nie są obowiązkowe, ale korporacje będą musiały na bieżąco podawać przyczyny niestosowania się do nich. W zeszłym roku odsetek kobiet wchodzących w skład japońskich rad nadzorczych wyniósł zaledwie 3,7%.

KOMENTARZ

1. Najważniejszym wydarzeniem minionego miesiąca była ceremonia otwarcia Zimowych Igrzysk Olimpijskich w Pjongczang, podczas której doszło do spotkania premiera Abe Shinzō z prezydentem Korei Południowej Moon Jae-inem. Najbardziej kontrowersyjnym momentem rozmowy była wymiana poglądów na temat porozumienia dotyczącego "kobiet pocieszycielek". Premier Abe potwierdził swoje stanowisko, które jego zdaniem powinno ostatecznie rozwiązać problem w relacjach dwustronnych. Prezydent Moon stwierdził, że jeżeli problem ma zostać rozwiązany japoński rząd powinien wystosować szczerze przeprosiny pod adresem ofiar. Napięte relacje pomiędzy Japonią a Koreą Południową pozostają w stanie zawieszenia. Japoński przywódca odbył również krótką rozmowę z przedstawicielem Korei Północnej, Kim Yong Namem, podczas której powtórzył oficjalne stanowisko japońskiego rządu dotyczące możliwości załagodzenia sporu.

2. Warto zwrócić uwagę na zmieniającą się dynamikę w komentarzach dotyczących Korei Północnej. Prezydent Korei Południowej Moon Jae-in rozważa zorganizowanie wizyty w Korei Północnej. Władze w Pekinie wezwały Stany Zjednoczone i Koreę Północną do rozpoczęcia rozmów. Pod koniec miesiąca ze strony Departamentu Stanu Stanów Zjednoczonych pojawiły się komentarze dotyczące możliwości rozpoczęcia dialogu z Pjongjangiem. Doniesienia te wzbudziły obawy ze strony japońskiego rządu. Rozpoczęcie dialogu dyplomatycznego dotyczącego Korei Północnej nie sprzyja obecnej wykładni politycznej prezentowanej przez premiera Abe Shinzō. Jego rząd opiera wiele wewnętrznych działań politycznych na retoryce rosnącego zagrożenia ze strony Pjongjangu. Złagodzenie napięcia w regionie mogłoby utrudnić Partii Liberalno-Demokratycznej pozytywne zakończenie procesu rewizji artykułu 9. japońskiej konstytucji. Jak na razie Tokio i Waszyngton kontynuują działania zmierzające do dalszej izolacji Pjongjangu oraz walkę z łamaniem sankcji nałożonych na Koreę Północną przez ONZ.

3. Z uwagą należy również śledzić dyskusję dotyczącą projektu rewizji japońskiej konstytucji. Przyjęcie wspólnego projektu nie będzie łatwym zadaniem z uwagi na podziały wewnątrz PLD oraz konieczność zapewnienia poparcia większości społeczeństwa. Badania opinii publicznej pokazują, że tylko 40% Japończyków popiera propozycję premiera Abe polegającą na dodaniu zapisów do artykułu 9, które uregulowałyby status Japońskich Sił Samoobrony. Wydaje się, że ostrożna do tej pory debata dotycząca projektu zmian wkroczyła w decydującą fazę. Premier Abe zabiega o poparcie nie tylko wewnątrz własnej partii, ale również wśród ugrupowań opozycyjnych. Decyzja o organizacji szczytu G-20 w Osace jest próbą zapewnienia poparcia Japońskiej Partii Innowacyjnej dla projektu rewizji ze strony partii opozycyjnych i ugrupowań lokalnych, które mogą okazać się kluczowe w walce o głosy obywateli podczas referendum będącego niezbędnym krokiem na drodze do rewizji ustawy zasadniczej. Premier Abe wykazuje dalece idą-

ca ostrożność w wypowiedziach dotyczących projektu zmiany ustawy zasadniczej. Klęska w referendum dotyczącym rewizji konstytucji może również oznaczać rezygnację premiera ze stanowiska.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

